

**‘het is
wat
het is’**

INTERVIEW met
ALLIE VAN ALTENA

1 9 5 2

door **HILDE VAN CANNEYT**

gn
**galerie
noord**

Hilde Van Canneyt (HVC) Beste Allie, ik lijk hier in een of andere grot terecht gekomen!
Allie van Altena (AvA) Ik zit vijf jaar in dit atelier, sinds 2018. Hiervoor huurde ik een atelier in *De Biotoop* te Haren, waar ook veel kunstenaars zaten. Ik zat daar wel een beetje ongelukkig tussen allerlei IT-bedrijfjes. Via via kon ik hier in *Het Paradijs* terecht. De laatste dag dat ik les gaf op Academie Minerva in Groningen, kreeg ik de sleutel van dit atelier. Hoe mooi kan het zijn? Tijdens mijn afscheid had ik een tentoonstelling op de Academie, daarna kon ik gewoon de werken afhalen en naar mijn nieuwe atelier brengen. Ik heb dertig jaar lesgegeven in verschillende disciplines, maar vooral tekenles.

HVC Werd u dat 'tekenen' nooit beu?

AvA Lesgeven in tekenen is iets anders dan zelf tekenen. Je zit dan toch in een andere *mindset*.

HVC Wist u altijd alvorens naar het atelier te komen, wat u wilde creëren?

AvA Nee, ik weet nooit wat ik wil maken. Ik vind deze werkwijze belangrijk: dat je, als je op je atelier komt, niet iets hoeft te verzinnen. Niet moeten denken van: 'Wat zou ik nu weer maken?' Waardoor je eerst maar koffie gaat drinken, en daarna weet je het nog steeds niet. (*lacht*)

HVC Wat is uw werkwijze? 'Ik kom op het atelier en zie gewoonweg wat er gebeurt?'

AvA Je ontwaart hier papieren vellen die op de vloer liggen. Wel, ik kom aan, neem het papier van de vloer dat me die dag aanspreekt. Dat komt eigenlijk door mijn allereerste atelier in Groningen. Ik woonde hier nog maar net, maar ik had geen atelier. Dat was nog in de tijd dat leegstaande panden werden gekraakt. Het oude politie-bureau aan het Kwinkenplein was ook gekraakt - ik kom zo'n beetje uit dat milieu in Rotterdam. Ik kreeg een grote ruimte zonder water en elektriciteit. Ik wilde er niks van waarde binnenbrengen, want iedereen kon in en uit, en het kon op elk moment ontruimd worden. Ik had een paar grote rollen tekenpapier gekocht en deze gewoon over de vloer uitgerold. Ik begon met houtskool op de grond te tekenen en dat ben ik eigenlijk altijd blijven doen.

HVC Waar bent u trouwens afgestudeerd?

AvA Dat heet nu de Willem De Kooning Academie, toen nog de Rotterdamse Kunstacademie.

HVC Intussen speelde u ook muziek bij *De Rondos*.

AvA Ik zat twee jaar op Sint-Joost Breda. Vervolgens ging ik een jaar reizen en daarna studeerde ik verder in Rotterdam. Ik volgde alle lessen braaf en haalde goede cijfers, maar ik moet toegeven: wij, een paar mede-studenten en ik, verveelden ons daar. We hadden niet genoeg uitdagingen, het was veel te vrijblijvend. Je kon vrij werken in een atelier en af en toe kwamen er docenten bij je langs. Op dat moment (1977) kwam de punk uit Engeland opzetten en zaten wij in de kantine koffie te drinken. Een jonge docent, Sjoerd Buisman, gaf een feestje en nodigde ons uit. Wij dachten: 'Oké, laten we muziek maken voor op dat feestje!'

Maar wij konden geen instrumenten bespelen! We dachten: 'Ach punk, dat zal wel lukken!' We hadden letterlijk maar een week om eerst instrumenten te lenen en dan te repeteren! We zetten punkplaten op en coverden bestaande nummers waarmee we op dat feestje optraden. We hadden twintig korte nummers van één minuut. Ons optreden duurde maar twintig minuten, we hebben die set drie keer gespeeld. (*lacht*) Het was best wel ruig! Door die geweldige ervaring besloten we met de band verder te gaan.

HVC En dat werd een succes!

AvA We sloten ons aan bij de punkscene in Rotterdam, waardoor we al snel een vast publiek hadden. Onze teksten waren anti-establishment.

HVC Uw ouders, hadden die niet iets van: 'Eerst wil hij kunst gaan maken, en dan gaat ie ook nog van die gekke wilde muziek maken!'

AvA Nee, mijn vader overleed toen ik één jaar was. Mijn ouders hadden een winkel met sieraden, horloges en zilverwerk. Mijn moeder heeft de zaak alleen voortgezet. Ik ben door mijn moeder opgevoed, zij steunde mij in alles. (*lacht*) Ik hielp ook mee in de winkel, hoor! En eigenlijk tekende ik al vanaf de kleuterschool. Op de middelbare school kreeg ik tekenles van meneer Hercules, die tegen me zei: 'Als je tekenen zo leuk vindt, moet je eens naar Den Haag naar de kunstacademie! Loop binnen en kijk of het je wat lijkt qua sfeer.' Ik ging er als veertienjarige naartoe en vond het gelijk leuk. Hij raadde me ook aan naar Rotterdamse academie te gaan, daar eens te snuffelen. Ook daar voelde het als thuiskomen. Zo kwam ik uiteindelijk in Rotterdam terecht.

HVC Rond welk thema werkte u als student op de Academie? Waren er onderwerpen die u aantrokken, u fascineerden?

AvA Toen we met die muziek bezig waren, maakten we veel installaties met provocerende teksten. Anti-establishment. We vervaardigden onder andere decors bij onze optredens en stripverhalen voor ons magazine *Raket*. We zijn met z'n allen afgestudeerd met een totaalkunstwerk. We wilden dat als collectief doen, maar moesten van de eindexamencommissie individueel examen doen. Dat wilden wij niet. Dus kregen wij niet het diploma! Dat vonden wij op zich wel stoer. Echt een goeie actie. Wij ontvingen alleen een schoolverklaring dat we vijf jaar op die academie zaten. Want wij hadden goede cijfers doorheen die jaren.

HVC Fijn verhaal! Hebt u daar achteraf nog problemen mee gehad, dat jullie geen diploma hadden?

AvA Eigenlijk niet. Pas toen ik een vaste aanstelling moest krijgen als docent aan de academie - terwijl ik er al acht jaar werkte - duurde het wel twee jaar voor ik die vaste betrekking uiteindelijk ontving, omdat ik dat 'diploma' niet had. Al heb ik later - in 2010 - toch nog een Master behaald. Ik deed dat vrijwillig, deed dat graag. En ik heb zelfs in Londen op Wimbledon een jaar gevolgd! Om de veertien dagen vloog ik heen en weer. Ze hadden er nog een speciale *Drawing Department*. Ik heb het op het KASK in Antwerpen afgemaakt, bij Peter Bosteels.

- HVC Interessant om op uw vijftigste terug academische feedback te krijgen op uw werk. Wat een avontuur! En tussen je vijftigste en je zeventigste, hoe was het 'kunst(e-naars)leven?
- AvA Ik heb eigenlijk alleen maar in mijn atelier gewerkt. (*lacht*)
- HVC Spannend leven! (*knipoogt*) Eens je in een atelier zit, is er geen punk en rock 'n roll meer, maar is het werken. Er zit ook niemand op je te wachten, wat een verschil is met in een groep spelen. Je moet het letterlijk zonder applaus doen. Dan wil een mens - ik toch als ik student was - liever met z'n maten op café.
- AvA Mijn eerste atelier in Groningen was in het gekraakte oude politiebureau. Ik deed er wel een jaar over eer ik de vloer helemaal vol had getekend. Ik moest op dat moment ook afkicken van het avontuur van de punk enzo. Ik zocht meer het spirituele op, moest even tot inkeer komen. Je kreeg in de kunst de neo-geo stroming, een achterkomer van de geometrische stroming. Ik was daar in mijn atelier ook mee bezig.
- HVC We zien hier op de grond alle soorten bladen liggen in alle soorten vormen, scheuren, gelaagdheden.
- AvA Mijn expo in Galerie Noord in november, ligt hier eigenlijk al op de vloer. Het is nog niet uitgekristalliseerd, maar in essentie zal het dit zijn. Hieronder liggen nog oudere werken, pas twee maanden geleden legde ik er een nieuwe laag op.
- HVC Hoe is uw werkwijze precies? U neemt die bladen van de grond van uw atelier, als ik het goed versta?
- AvA Die bladen waarvan ik denk: 'Daar zou ik wat mee kunnen.' Ik laat ook tekenmaterialen zoals houtskool, krijtjes en pastels die 'bijna op' zijn, vallen op de grond. Iemand vergeleek mijn atelier eens met een smederij, een metaalwerkplaats.
- HVC Die werken worden inderdaad gecreëerd in hun eigen 'vuiligheid'. De vellen werken op elkaar in, op zich is het een soort performance, een totaalkunstwerk. U noemt het gestructureerd toeval. De vellen papier waaieren door de ruimte, vandaar dat ze allemaal hun eigen grilligheid hebben.
- AvA Tijd speelt een grote rol in mijn werk. Het gaat me tegelijkertijd om het aardse van de materialen.
- HVC Door er elke dag over te wandelen, ontwaart je structuren en patronen. Het lijken bijna micro-organismen.
- AvA Inderdaad, en daarop werk ik verder. Twee jaar geleden kreeg ik hier een overstroming toen we op vakantie waren. Alles was als het ware papier maché geworden. Dat sneed ik in stukken en exposeerde ik. Ik hou sowieso van ruimtelijk werk. Er wordt weleens gezegd dat ik eigenlijk een beeldhouwer ben die tekent. Wat ik heb gevonden is de werkwijze, het circulaire aspect, de recycling van alle materiaal. Dat maakt het voor mij spannend. Oud werk en oud materiaal nieuw leven inblazen.

HVC Ik heb een koffie nodig, Allie!

(*Allie is zo vriendelijk om koffie te maken.*)

- HVC U werkt als het ware tegelijkertijd met en aan twintig werken door elkaar. U hebt een hoop bladen liggen, en u voegt er bij wijze van spreken een lijn of een kleur aan toe. Moet ik dat beschrijven als een nonchalant doorgeefstelsel waar *associatieve contexten* door ontstaan?
- AvA Dat is mooi gezegd, Hilde! Een werkmethode, het maakproces, is essentieel voor een kunstenaar. En materialen zijn mijn inspiratie. Als werken af zijn, is dat voor mij maar tijdelijk. Ik vind het ook moeilijk om ze traditioneel in te lijsten, want dan is de helft, de achterkant, weg. Elk werk heeft letterlijk een voor- en achterzijde. Ik zie ze als gelijkwaardig. Een keerzijde kan interessant zijn; dit zou ik het liefst ook laten zien. Daar zoek ik nog altijd een goede vorm voor. Ik was de laatste maanden ook bezig met: hoe zwart kan ik mijn werk maken?
- HVC Terwijl ik soms net wat kleur mis in je werk. (*knipoogt*)
- AvA En te bedenken dat kleur beter verkoopt. (*lacht*) Een donker werk verkoopt moeilijker. Maar toch is mijn werk best heel kleurrijk als je goed kijkt.
- HVC Ziet iedereen er telkens iets anders in?
- AvA Dat komt veel voor, dat vind ik prima. Het is een kenmerk van moderne kunst dat je de beschouwer aan het denken zet. Hij moet er zelf mee aan de gang gaan. Je daagt de kijker uit om er zelf associaties mee te maken. Ik zie het als landschappen, horizons.
- HVC Moet u zich opladen eer u naar het atelier komt? Want op zich komt u hier 'wat aanmodderen', om het onrespectvol te beschrijven: u wandelt de godganse dag op en neer in uw atelier.
- AvA Dat klopt. Door te wandelen kom je in een soort *flow*. Eveneens door te bladeren door mijn werk. Soms kom ik ook niet verder. Het is bijna meditatie. Hier ben ik als het ware onderdeel van het werk. En thuis werk je ook verder – in je hoofd – al is het op een andere manier.
- HVC Ging het altijd makkelijk met het exposeren?
- AvA Best wel. Het kostte weinig moeite om optredens en exposities te krijgen. In Groningen had je *Noordkunst*, waar je je als kunstenaar kon inschrijven. Galeriehouder Wim Van Krimpen uit Amsterdam kwam langs en hij zag wel wat in mijn werk. Ik heb veel aan hem te danken. Al zei hij: 'Je werken zijn qua formaat eigenlijk te klein voor mijn galerie.' Dus hij ging ermee de boer op. Hij bracht me onder meer in contact met het Stedelijk Museum in Amsterdam, waar ik in 1990 zelfs mocht deelnemen aan de tentoonstelling *Op Ware Grootte*. Alles ging makkelijk en heel snel in die tijd. Christian Braun was kunst- en tekeningverzamelaar. Hij had een pand aan het Museumplein, waar nu Banksy tentoonstellingen zijn. Hij gaf me eveneens onderdak.

- In de jaren '80-'90 deed ik mee aan verschillende beurzen, zoals de Kunstrai. En van het Mondriaanfonds kreeg ik verschillende werkbeurzen. Vanaf het jaar 2000 begon het wat in te zakken. Er kwamen minder tentoonstellingen, de verkoop was minder, terwijl ik eerder minstens tien tekeningen per jaar verkocht. De sfeer sloeg om, er kwam een hele ontwikkeling van abstract naar figuratief en van conceptueel naar narratief. Ik viel daar buiten.
- HVC En toen, handen in het haar? Stelde u zich geen vragen over wat u aan het maken was? Misschien werd het tijd om uw werk eens in vraag te stellen? Sowieso trok en trekt u zich niets aan van hedendaagse stromingen.
- AvA Misschien was ik te ouderwets? Mogelijk keek de hedendaagse scène er wat tegenaan? Want je kan mijn werk even goed afdoen als materiekunst. Maar de periode van de jaren 70 is precies de tijd waarin ik ben gevormd en daar ben ik op zich trots op.
- HVC U gaf ook les, u moest sowieso de vinger aan de pols houden over wat er in de kunst gebeurde, en onderwijl zag u ook waar de jongeren allemaal mee bezig waren.
- AvA In 1988 begon ik met les te geven. Het was mooi om mijn studenten bezig te zien, dat inspireerde mij zeker. Ik begon eerst een halve dag les te geven, dan een dag, een paar dagen... Het werd altijd meer en ik vond het heel leuk. Ik vond die interactie, die wisselwerking interessant.
- HVC U leert evenveel van uw leerlingen als uw leerlingen van u.
- AvA In het begin hield ik mijn beroepspraktijk en het lesgeven totaal gescheiden. Maar later nodigde ik voor het eerst een groep studenten uit op mijn atelier. Zij konden zien wat en hoe ik het maakte en op mijn beurt zag ik wat zij creëerden. Op die manier ontstond er een interessante dialoog. Ik werk wel voor mezelf, maar wil het natuurlijk ook delen.
- HVC U wil(de) wel in de kunst wandelen, maar hoeft daar niet per se applaus voor. Een 'grote bekende' kunstenaar worden was niet echt uw streefdoel?
- AvA Daar ben ik niet op uit, al wil ik het wel delen. Waardering is fijn.
- HVC Reageert u op wat er rondom u gebeurt?
- AvA Ze zeggen weleens: een kunstenaar resonanceert met de tijd. Bijvoorbeeld tijdens de corona pandemie tekende ik skeletten.
- HVC Die werken hangen op dit moment in museum Belvédère in Heerenveen op de fijne groepstentoonstelling *Als de dood*.
- AvA Tijdens de lockdown kon ik een leegstaand leslokaal gebruiken en daar stond een skelet. Met een filmspot projecteerde ik de schaduw van dat skelet op de muur en zo ontdekte ik interessante vormen. Dit leverde een serie 'schaduw-skelet-tekeningen' op die vervat zijn in een leporello (oplage 500 ex.) van 360 cm lengte.
- HVC Onlangs deed u ook mee aan het Tekenkabinet in Amsterdam Er wacht u een solo in het najaar in Galerie Noord te Groningen. Het beweegt fijn, lijkt me. U nodigd ook graag mensen uit op uw atelier. Kiezen galeriehouders uw werk uit voor een expo, of hebt u daarin graag het laatste woord?
- AvA Dat maakt me allemaal niet uit. Je moet het gewoonweg samen doen. In Galerie Noord bedekte ik de vloer al eens met wit papier. Mensen konden er gewoon overheen lopen, dat was ook het concept. Na de expo nam ik het mee naar huis en legde ik het op de vloer van mijn atelier. Wat dan later weer nieuw werk werd.
- HVC Het gaat echt om je levenswandel. Wat met titels als extra steunpilaar of pijl naar het werk?
- AvA Titels geef ik doorgaans niet, dat past niet bij mijn werk, het is wat het is. Maar ik vind het wel mooi om een hele tentoonstelling een motto mee te geven, zoals nu in november bij Galerie Noord: *In Statu Nascendi*. (Latijn voor: In staat van wording) Deze uitdrukking vat goed de kern van mijn werk samen.
- HVC Esthetiek is eveneens iets wat u graag opwekt, vermoed ik.
- AvA Dat is wel een moeilijke. Toch betrap ik me erop dat ik daarop let. Eigenlijk is dat een heel traditionele waarde.
- HVC Zit er in uw werk een inhoudelijke hoek vervat? Of is er frictie? Is het uw opzet om ons ongemakkelijk te doen voelen? Uw werk lijkt me geen tentakel naar de maatschappij?
- AvA Het is niet mijn bedoeling actueel te zijn. Juist meer om af te remmen. Het is best een langzaam proces. Er zit een zekere traagheid in. Ik ben me bewust van de tijd, daar sta ik bewust bij stil. Maar soms overkomt me de urgentie van de actualiteit op eens. Nu met een serie tekeningen, die ik in 2004 over Rafah, stad in de Gazastrook, maakte, die ik in nieuwe vorm exposeer bij Galerie Noord.
- HVC Ook het feit dat de tijd er op zich niet toe doet?
- AvA Je hebt twee soorten tijden: kairos en chronos. Dat zijn filosofische begrippen. Chronos is de tijd volgens het horloge, Kairos is de tijd die je beleeft, maar die kan ook eindeloos zijn, wanneer je bijvoorbeeld mentaal helemaal in je werken zit. Het is een soort eindeloze tijd.
- HVC *L'art est une blessure qui devient lumière*, zei Georges Braques.
- AvA (*lacht*) Ik moet denken aan een 'schitterend ongeluk'!
- HVC Elke dag komt u hier, bent u aan het bouwen aan uw eigen wereld. Was er een plan B?
- AvA Als ik hier ben, ben ik op reis. Ik wandel en lees mijn werk als het ware als een boek. De bladen die ik omsla, vergelijk ik met lezen. Dat zijn stapels tekenbladen, maar eigenlijk is het een tactiel boek met een eigen beleving.
- HVC Een roman is ook fictief. Ziet u de kunstenaar 'als merk'?
- AvA Integendeel: eerder anoniem. Mij als persoon hoeven ze niet per se te kennen.

HVC Met welke kunstenaar zou u zichzelf kunnen vergelijken?

AvA Terry Winters vind ik een goede kunstenaar, maar evengoed David Hockney. Maar ook Christian Boltanski is een favoriet.

HVC Hoe ziet u uw verdere parcours?

AvA Gewoon rustig elke dag naar hier komen. Laat ik het zo uitdrukken: ik ben niet zo gek op de kunstwereld. Ik ga wel naar openingen hoor, maar niet zo heel veel. Al ken ik aardig wat mensen. Mijn werk in boekvorm, daar denk ik wel eens aan. Dat zou fijn zijn.

HVC Een kunstenaar kan maar best uit zijn grot komen om 'gezien' te worden.

AvA Dat is wel belangrijk.

HVC Vanaf wanneer begint u zich schuldig te voelen als u niet naar uw atelier komt?

AvA Minder en minder. Ik ben al vijftig jaar onafgebroken bezig. Daar voel ik mij soms wel schuldig over. Ik ben door het leven en de kunst gedragen zonder daar iets voor terug te hoeven doen naar de samenleving. Maar aan de andere kant zijn kunst en cultuur de smeeroilje van de samenleving.

HVC Het is toch elke dag een uitdaging met uzelf.

AvA Eigenlijk wel. Er zitten best wel dagen bij dat je handen of je geest vastzitten. Dat is heel menselijk. Ik laat het ook allemaal wat op me afkomen en wacht tot het mij toevalt. Ik heb geen levensdoel dat ik moet bereiken. Door mijn werkmethode ben ik tevreden en blijf ik inspiratie hebben om verder te gaan.

HVC Flink zo, Allie!

Hilde Van Canneyt

gr